

स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने कार्यविधि, २०७८

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं

Strengthening Systems for Better Health Activity

स्वास्थ्यको लागि सक्षम प्रणाली

यो कार्यविधि पुस्तिका अमेरिकी अन्तर्राष्ट्रिय विकास नियोग (युएसएआइडी) मार्फत अमेरिकी जनताको सहयोगका कारण सम्भव भएको हो । यस कार्यविधि भित्रका विषयवस्तु र सामग्री गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखाको एकल जिम्मेवारी हुन् र तिनले युएसएआइडी वा अमेरिकी सरकारको विचारको प्रतिविम्बित गर्छन् भन्ने जरुरी छैन ।

स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने कार्यविधि, २०७८

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय
गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखा
रामशाहपथ, काठमाडौं

विषय सूची

१. प्रस्तावना	१
२. प्रारम्भिक	१
३. सेवाग्राहीका लागि गुणस्तरीय सेवा कार्यान्वयन योजना.....	३
४. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि कार्यान्वयन योजना	४
५. गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्यान्वयन योजना.....	६
६. गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवामा समायोजन र स्वास्थ्य संस्था मान्यताको कार्यान्वयन योजना.....	८
७. गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य प्रणाली सुशासन र नेतृत्वको कार्यान्वयन योजना.....	१०
८. गुणस्तरीय सेवाका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्यान्वयन योजना	१२
९. गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि संरचनात्मक व्यवस्था.....	१३
१०. गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि हाल प्रचलनमा रहेका विभिन्न प्रविधि र औजारहरू.....	१९
अनुसूची	२४

प्रस्तावना

नेपालको राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति तथा रणनीतिहरूले स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरमा जोड दिएका छन् । जसले स्वास्थ्य क्षेत्रमा सेवा प्रवाह र नागरिकको पहुँचमा वृद्धि भएसँगै स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा गुणस्तर सुनिश्चित गर्दै गुणस्तर सम्बन्धी क्षेत्रहरू (सेवाग्राही, सेवा प्रवाह, स्वास्थ्यकर्मी, एकीकृत सेवा, सुशासन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन) साथै अन्य मुख्य प्रणालीहरूलाई सुदृढ बनाउन सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका र क्रियाकलाप स्पष्ट पार्न वाञ्छनीय देखिएकाले स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने रूपरेखा, २०७८ मा आधारित रही जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मन्त्रालयले यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागु गरेको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

- संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम "स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने कार्यविधि, २०७९" रहेको छ ।
(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
- परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,
 - “अस्पताल” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित सरकारी अस्पताल, निजी अस्पताल, नर्सिङ होम, सामुदायिक अस्पताल, गैरसरकारी अस्पताल वा सहकारी अस्पताल सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले शिक्षण अस्पताल समेतलाई जनाउँछ ।
 - “गुणस्तर” भन्नाले लक्षित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न निर्धारण गरिएका मापदण्ड वा परिमाण पूरा भए/नभएको सूचित वा मापन गर्ने इकाइलाई सम्भन्नु पर्छ ।
 - “गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा” भन्नाले व्यक्तिहरू र जनसङ्ख्याका लागि स्वास्थ्य संस्थाले स्वास्थ्य सेवाका लागि लक्षित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न निर्धारण गरिएका मापदण्ड वा परिमाण पूरा भएको सूचित वा मापन गर्ने इकाइ वा परिणामलाई सम्भन्नुपर्छ, यस्तो स्वास्थ्य सेवाहरू पेसागत ज्ञानसँग सुसङ्गत भई उत्तरदायी, पूर्ण, नैतिक, लाभदायक, सम्मानजनक, समावेशी, न्यायपूर्ण, तथ्यमा आधारित, परिणाम-केन्द्रित, समायोजित र नवीन हुनेछन् ।
 - “गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले सरकारी लगानी बाहेकका गैर र नाफा-सहितको उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्था सम्भन्नुपर्छ ।
 - “निजी स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले व्यक्तिको लगानीमा नाफा-सहितको उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्था सम्भन्नुपर्छ ।

- च) “परम्परागत/पूरक/वैकल्पिक चिकित्सा” भन्नाले शारीरिक र मानसिक रोगको उपचार, रोकथाम, निदान, वा सुधारमा प्रयोग हुने विभिन्न समुदायको आफ्नो संस्कृति, सिद्धान्त, विश्वास र अनुभवमा आधारित ज्ञान, सीप र अभ्यासलाई सम्झनुपर्छ ।
- छ) “सङ्घीय तह” भन्नाले राष्ट्रिय स्तरका स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, सो-अन्तर्गतका विभाग, केन्द्र, महाशाखाहरू सम्झनुपर्छ ।
- ज) “प्रादेशिक तह” भन्नाले प्रदेश तहमा स्वास्थ्य क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालय, सोअन्तर्गतका निर्देशनालय र अन्य निकायहरू सम्झनुपर्छ ।
- झ) “स्थानीय तह” भन्नाले गाउँपालिका वा नगरपालिका र सो अन्तर्गतका स्वास्थ्य शाखा समेत सम्झनुपर्छ ।
- ञ) “स्वास्थ्य संस्था” भन्नाले सरकारी, सामुदायिक वा निजी स्तरबाट सञ्चालित अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी वा अन्य कुनै नामबाट सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थालाई सम्झनुपर्छ ।
- ट) “स्वास्थ्यकर्मी/सेवाप्रदायक/स्वास्थ्य जनशक्ति” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न सम्बन्धित परिषद्मा दर्ता भएका सबै व्यक्तिहरू सम्झनुपर्छ ।
- ठ) “सेवाग्राही” भन्नाले स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको समूहलाई सम्झनुपर्छ ।

सेवाग्राहीका लागि गुणस्तरीय सेवा कार्यान्वयन योजना

३. सेवाग्राहीका लागि गुणस्तरीय सेवा कार्यान्वयन योजना :

(१) सेवाग्राहीका लागि गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न देहाय बमोजिमका कार्यान्वयन योजना हुनेछन्:-

- ३.१.१ सबै तहमा अति गरिब तथा विपन्न व्यक्ति पहिचान गरी निःशुल्क स्वास्थ्य विमाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३.१.२ दुर्गम क्षेत्रमा आवश्यकताका आधारमा गर्भवती तथा सुत्केरीलाई निःशुल्क प्रसूति प्रतीक्षा-गृहको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३.१.३ विशिष्ट स्वास्थ्य सेवाहरूका लागि स्वास्थ्य भाउचर योजना लागु गरी स्वास्थ्य सेवामा अति गरिब र विपन्न व्यक्तिको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ३.१.४ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारी निकायले स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी बढाई नागरिकमा पर्ने आर्थिक भार कम गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रमा पहुँच बढाइनेछ ।
- ३.१.५ सेवाग्राहीको रहनसहन अनुरूप सरल र स्थानीय भाषामा समुदायमा उपलब्ध उपचार पद्धतिको विकल्प लगायतका स्वास्थ्य सूचना, विभिन्न सूचना तथा सञ्चार-माध्यम द्वारा प्रवाह गरी जनचेतना बढाइनेछ ।
- ३.१.६ सेवाग्राही र सेवा प्रदायकको अधिकार र मर्यादाको संरक्षणका लागि गोपनीयता र विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्दै उपचारका विषयमा खुलेर छलफल भई निर्णय गरिनेछ ।
- ३.१.७ स्वस्थ जीवनशैली अपनाई आफ्नो स्वास्थ्यका लागि आफै जिम्मेवार हुन प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- ३.१.८ स्वास्थ्य संस्थाको संरचनालाई सेवाग्राही-मैत्री बनाइने छ ।
- ३.१.९ विशेष परिस्थितिका व्यक्ति (जस्तै वृद्ध र अशक्त, सडक बालबालिका, LGBTQI) को उपचारमा सम्मानजनक हेरचाह सुनिश्चित गर्नका लागि स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिमको व्यवस्था साथै सेवा प्रदायकलाई लैङ्गिक संवेदनशीलतामा जवाफदेही बनाइनेछ ।

(२) सेवाग्राहीका लागि गुणस्तरीय सेवा कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यविधि वा कार्ययोजना अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिमका हुनेछन् ।

गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि कार्यान्वयन योजना

४. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि कार्यान्वयन योजना :

(१) गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि देहाय बमोजिमका कार्यान्वयन योजना हुनेछन् :-

- ४.१.१ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा समतामूलक र प्रभावकारी रूपमा प्रदान गरिनेछ ।
- ४.१.२ सबै अस्पतालहरूमा प्रतिकारात्मक, प्रवर्धनात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापना र प्रशामक लगायतका स्वास्थ्य सेवा एकीकृत रूपमा प्रवाह हुने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४.१.३ रोगव्याधीको भारका आधारमा नसर्ने रोग, सरुवा रोग, किट्जन्य रोग र खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको निदान, उपचार र व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाह, पहुँच र उपयोग अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ४.१.४ चौबीसै घण्टा सातै दिन प्रदान गर्नुपर्ने आकस्मिक र अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गरी स्वास्थ्यकर्मीहरू लाई उत्तरदायी बनाई अविच्छिन्न सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
- ४.१.५ सेवा प्रवाहलाई समयानुकूल र लचिलो बनाउन स्वास्थ्य प्रविधिको समुचित प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- ४.१.६ विशेषज्ञ सेवा पहुँच नपुगेका ठाउँमा टेलिमेडिसिन लागु तथा विस्तार गरी सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- ४.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको सूची अनुसारको निःशुल्क अत्यावश्यक औषधीको निरन्तर उपलब्धता तथा गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ४.१.८ स्थानीय तहसम्म औषधी उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्न खरिद प्रक्रियालाई सहज गरिनेछ ।
- ४.१.९ सबै पालिकाहरूमा आपतकालीन प्रेषणका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स वा प्रेषण कोषको स्थापना गरिनेछ (यातायात नपुगेका हिमाली जिल्लाहरूमा वैकल्पिक व्यवस्था गरिनेछ) ।
- ४.१.१० सेवाग्राहीलाई स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नका लागि समुदायमा प्रचलित धामी, भाँकी र धर्म-गुरुहरूलाई अभिमुखीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४.१.११ अन्य निकायहरूसँग समन्वयात्मक रूपमा प्रवाह गर्नुपर्ने स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरू (दुर्व्यसन नियन्त्रण, दुर्घटनाका पीडितहरूको व्यवस्थापन, हिंसा-पीडितहरूका लागि वन स्टप क्राइसिस म्यानेजमेन्ट सेन्टर, पूर्व-अस्पताल सेवा आदि) एकीकृत रूपमा नियमित सञ्चालन तथा अनुगमन गरिनेछ ।
- ४.१.१२ स्वास्थ्य सेवा निरन्तर प्रवाहका लागि योजना, कार्यान्वयन र अनुगमन प्रक्रियामा सरोकारवाला निकाय (जस्तै सरकारी तथा गैर-सरकारी संस्था, नागरिक समाज, आदि) को साभेदारी गराइनेछ ।

- ४.१.१३ विपद र महामारीका बेलामा प्रत्येक तहमा विद्यमान द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) र आवश्यकताका आधारमा गैरसरकारी संस्थाबाट सेवा करारसमेत गरी समन्वयात्मक ढुपमा सेवा प्रभावकारी बनाउने व्यवस्था मिलाइने छ ।
 - ४.१.१४ स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यक पानी, शौचालय, २४ सै घण्टा बिजुलीको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
 - ४.१.१५ स्वास्थ्यजन्य फोहरलाई स्रोतमै छुट्याई वर्गीकरण, सङ्कलन र ओसारपसार गरी सोही अनुरूप उचित भण्डारण र उपचारको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
 - ४.१.१६ सबै अस्पतालहरूमा सेवाग्राहीको विवरणका लागि विद्युतीय स्वास्थ्य रेकर्ड १३००द्वारा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।
 - ४.१.१७ स्वास्थ्य सेवाको नियमित समीक्षा र प्रसारणको व्यवस्था मिलाई प्रभावकारिता, पारदर्शिता र विश्वसनीयता बढाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 - ४.१.१८ निजी तथा सहकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवालाई मानकीकरण गरिनेछ ।
- (२) गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यविधि वा कार्ययोजना अनुसूची-२ मा उल्लेख भए बमोजिमका हुनेछन् ।

गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्यान्वयन योजना

५. गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्यान्वयन योजना :

(१) गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका कार्यान्वयन योजना हुनेछन्:-

- ५.१.१ जनसङ्ख्या, स्वास्थ्य संस्थाको स्तर, रोगव्याधीको भार र भौगोलिक अवस्थाका आधारमा जनशक्तिको प्रक्षेपण गरी विभिन्न तहमा गर्नुपर्ने नियुक्ति, पदस्थापन, तालिम, वृत्ति विकास, र सरुवालाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ५.१.२ मानव संसाधन सूचना प्रणाली/व्यक्तिगत सूचना प्रणाली ९९६६० लाई नियमित रूपमा अद्यावधिक गरी दुर्गममा सेवा गरेकालाई वृत्ति विकासको अवसर मिलाइनेछ ।
- ५.१.३ कर्मचारी सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाहरू नियमित सञ्चालन गर्न बाधा नपारी गरिनेछ ।
- ५.१.४ सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा स्वीकृत दरबन्दी रिक्त भएमा सम्बन्धित तहले करार सेवामार्फत पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५.१.५ स्वास्थ्य सेवा प्रदायकको दक्षता, विशेष विधा भित्र वरिष्ठ र कनिष्ठ कर्मचारीको अनुपात; स्वास्थ्य सेवा सेटिङमा विभिन्न प्रकारका कर्मचारीहरूको मिश्रण (skill mix), soft skill मिलाई कम लगानीमा स्वास्थ्य सेवा निरन्तरताको सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ५.१.६ दुर्गम क्षेत्रमा नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि आवश्यकता अनुसार ठूला निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्था सँग सेवा करार गरी सेवालालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ५.१.७ विशेष परिस्थिति (महामारी, प्रकोप, अन्य स्वास्थ्य आपतकालीन अवस्था) मा थप स्वास्थ्यकर्मीलाई करारमा भर्ना गरी स्वास्थ्य सेवा नियमित गरिनेछ ।
- ५.१.८ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका दुर्गम क्षेत्रमा सेवा गर्ने स्वास्थ्यकर्मीको retention का लागि वित्तीय तथा गैर-वित्तीय प्रोत्साहनहरू लागु गरिनेछ ।
- ५.१.९ कार्य प्रकृति-समन्वय, तथा कार्यक्षेत्रमा हुने सम्भावित सबै प्रकारका शारीरिक र मानसिक हिंसाका खतराबाट स्वास्थ्यकर्मीहरू लाई जोगाउन आवश्यक सुरक्षाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ५.१.१० सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारबाट स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ५.१.११ सबै स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्य-विवरण अद्यावधिक गरी वार्षिक कार्य-मूल्याङ्कनमा जोड दिइनेछ ।
- ५.१.१२ स्वास्थ्यकर्मीलाई कार्यसम्पादन र कार्यकौशलताका आधारमा सरुवा, बढुवा, पदस्थापना र वृत्ति विकास तथा प्रोत्साहन गरिनेछ ।

५.१.१३ दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति बढाउन पेसागत सङ्घ सँसँग तथा गैर सरकारी संस्थासँग समन्वय गरी नियमित पेसागत विकासका क्रियाकलापहरू (continued professional development), सीपमूलक तालिम, कोचिङ (अनुशिक्षण), मेन्टरि^३ र सुपरिवेक्षणको वार्षिक कार्यतालिका तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(२) गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यविधि वा कार्ययोजना अनुसूची-३ मा उल्लेख भए बमोजिमका हुनेछन् ।

परिच्छेद- ५

गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवामा समायोजन र स्वास्थ्य संस्था मान्यताको कार्यान्वयन योजना

६. गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवामा समायोजन र स्वास्थ्य संस्था मान्यताको कार्यान्वयन योजना :

(१) गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवामा समायोजन र स्वास्थ्य संस्था मान्यताको कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका कार्यान्वयन योजना हुनेछन् :-

- ६.१.१ स्वास्थ्य प्रवर्द्धन, रोकथाम, निदान, उपचार र पुनर्स्थापना सेवाहरूलाई परामर्श, पहुँच र सामाजिक कल्याण कार्यक्रमसँग (वृद्ध र विशेष परिस्थिति भएका मानिसहरू र उनीहरूका हेरचाहकर्ताहरूलाई समाजमा सहभागी हुन मद्दत गर्न) कार्यात्मक एकीकरण गरिनेछ ।
- ६.१.२ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्य संस्थामा सञ्चालित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम अन्तर्गत राखी प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ६.१.३ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा स्वास्थ्य संस्थामा क्लिनिकल अभ्यासमा जनसङ्ख्या परिप्रेक्ष्य लागू गर्दै, एकीकृत समुदाय-व्यापी स्क्रिनिङ, केस खोजी, महामारी-लगायातका स्वास्थ्य समस्या र जोखिम मूल्याङ्कन, र क्लिनिकल मानकीकृत प्रोटोकलमा आधारित उपचारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ६.१.४ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा जनतालाई समुदाय स्तरमा प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न चिकित्सा सेवा र समुदायमा आधारित चिकित्सा र जनस्वास्थ्य सेवाहरू जनस्वास्थ्य सुधारको साभालक्ष्यका साथ एकै समयमा उपलब्ध हुने व्यवस्थाका लागि नीति तथा योजना निर्माणमा सरोकारवाला सँग सहकार्य गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ६.१.५ चिकित्सा सेवा र जनस्वास्थ्य सेवाबीच समन्वय कायम गर्न विभिन्न स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य सेवाप्रदायकहरू बीच निरन्तर अन्तर्क्रिया गरिनेछ ।
- ६.१.६ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा दीर्घरोगीको व्यवस्थापनमा परम्परागतका साथै पूरक/वैकल्पिक सेवाहरू प्रयोग गर्ने नीति निर्माण र रिपोर्टिङको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ६.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा समुदाय स्तरमा नसर्ने रोगको प्रवृत्तिको लागत तथा अनुसन्धान, जोखिम रोकथाम र प्रमाणमा आधारित सेवाग्राही केन्द्रित सेवाको बारेमा जनचेतना तथा एकीकृत रोकथाम र प्राथमिक स्वास्थ्य हेरचाहका लागि नेपाल सरकारको नसर्ने रोगको PEN प्याकेजको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ६.१.८ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्य आपतकालीन अवस्थाको तयारीका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला सँग सहकार्य गरी एकीकृत स्वास्थ्य आपतकालीन तथा प्रकोप तयारी र प्रतिक्रिया योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ६.१.९ आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सार्वजनिक-निजी साभेदारीमार्फत दुर्गम क्षेत्रहरूमा सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा पारदर्शिता, लचिलो, दिगो वित्तीय स्रोत, आपसी प्रतिबद्धता, स्वास्थ्य सेवाहरूको गुणस्तर अनुगमन र नियन्त्रणको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ६.१.१० सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थामार्फत स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमबाट प्रेषणमा लाग्ने यातायात खर्च भुक्तानी गरिनेछ ।
- ६.१.११ चिकित्सा तथा अन्य सम्बन्धित परिषद्हरूसँग समन्वय गरी स्वास्थ्य सेवाप्रदायकहरूको नियमन तथा अद्यावधिकको प्रक्रिया पुनरावलोकन वा निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ६.१.१२ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरू द्वारा निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूको निरीक्षण र इजाजतपत्र नवीकरण लगायतका कानुन कार्यान्वयनमा क्षमताको विकास गरिनेछ ।
- (२) गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवामा समायोजन र स्वास्थ्य संस्था मान्यताको कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यविधि वा कार्ययोजना अनुसूची-४ मा उल्लेख भए बमोजिमका हुनेछन् ।

गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य प्रणाली सुशासन र नेतृत्वको कार्यान्वयन योजना

७. गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य प्रणाली सुशासन र नेतृत्वको कार्यान्वयन योजना :

(१) गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य प्रणाली सुशासन र नेतृत्वको कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका कार्यान्वयन योजना हुनेछन् :-

- ७.१.१ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्यका नीति, कार्यविधि र कार्यान्वयनको नियमित आवधिक समीक्षा, अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ७.१.२ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा नीति र योजना निर्माण स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा आउने सूचनाको विश्लेषण र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रमाणका आधारमा गरिनेछ ।
- ७.१.३ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्य प्रणालीको कार्यान्वयन र सञ्चालनमा सशक्त भूमिकाका लागि नेतृत्व तहका कर्मचारीको अधिकार, कर्तव्य र तोकिएको नतिजाको करारनामा लागु गरिनेछ ।
- ७.१.४ विभिन्न विधाका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूले गर्नुपर्ने नैतिक आचरण (code of conduct) पालनको सुनिश्चितता गरिने छ ।
- ७.१.५ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा विखण्डन र दोहोरोपन न्यूनीकरण, संयुक्त लक्ष्य र रणनीति तय, स्रोत र साधनको पहिचान, सेवाप्रदायक र कार्यक्रम प्रशासकहरूको भूमिका र जिम्मेवारीलाई स्पष्ट रूपमा परिभाषित, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा रिपोर्टिङ संयन्त्रको विकास सम्बन्धित सरोकारवालासँग को समन्वयमा गरिनेछ ।
- ७.१.६ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा निर्माण हुने स्वास्थ्य नीति, योजना र लगानी पारस्परिक समन्वयका आधारमा गरिनेछ ।
- ७.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरूको बजेट तथा योजनामा जनसहभागिता वृद्धि गरिनेछ ।
- ७.१.८ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा नीतिमा आधारित बजेट योजना, लक्ष्य-केन्द्रित बजेट कार्यान्वयन, लेखा परीक्षण र बजेट, सार्वजनिक लेखापरीक्षण, सामाजिक लेखापरीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, खर्च र परिणामको विवरण तयार, व्यावसायिक तथा स्वतन्त्र निकायहरू (संसद, व्यावसायिक सङ्घ, निरीक्षण संस्थाहरू) बाट स्वास्थ्य लगानीको नतिजाको नियमित समीक्षा गराई सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापनमा (PFM) सुधार गरिनेछ ।

- ७.१.९ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा स्पष्ट लक्ष्यहरू र नतिजाहरू निश्चित गरी सो अनुसार कार्य सम्पादन भए नभएको यकिन गर्न सार्वजनिक र निजी क्षेत्रका सेवाप्रदायक हरू को नियमित नियमन, सुपरिवेक्षण र अनुगमन गरिनेछ ।
- ७.१.१० सङ्घीय सरकार द्वारा उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ बमोजिम स्वास्थ्य सेवा उपभोक्ता, उपभोक्ताको अधिकार, दायित्व परिभाषित र उपभोक्ताको हितलाई संरक्षण गर्ने गरी सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक वातावरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- (२) गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य प्रणाली सुशासन र नेतृत्वको कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यविधि वा कार्ययोजना अनुसूची-५ मा उल्लेख भए बमोजिमका हुनेछन् ।

गुणस्तरीय सेवाका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्यान्वयन योजना

८. गुणस्तरीय सेवाका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्यान्वयन योजना :

(१) गुणस्तरीय सेवाका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका कार्यान्वयन योजना हुनेछन् :-

- ८.१.१ स्वास्थ्य सेवाको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन शाखा (IHIMS)सँगको समन्वयमा राष्ट्रिय डाटा सेटहरूसँग सेवा डाटा सङ्कलन लिङ्क गर्ने एकीकृत मानकीकृत फाराम र सूचक विकास गरिनेछ ।
- ८.१.२ आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूको कार्यसम्पादन र दिगोपनको मूल्याङ्कन गर्नका लागि एक मानकीकृत tool विकास गरी अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया र प्रभाव सूचक व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- ८.१.३ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरूद्वारा स्वास्थ्य सेवाहरूको गुणस्तर सुधार, समस्याहरूको अनुसन्धान र समाधान गर्न फोकल व्यक्ति, शाखाप्रमुख, महाशाखा प्रमुख, विशेष विशेषज्ञहरूको समिति गठन गरी अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया सबल गरिनेछ ।
- ८.१.४ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरूद्वारा स्वास्थ्य सेवा अनुगमन र मूल्याङ्कन लाई कम खर्चिलो बनाउन सीप मिश्रण तथा soft skills को प्रबन्ध गरिनेछ ।
- ८.१.५ नियमित रूपमा तथ्याङ्क प्राप्त, सोको विश्लेषण र नियमित सेवा प्रवाहमा सहजता तथा गुणस्तरीयताका लागि कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८.१.६ सूचना तथा प्रमाणको प्रयोग गर्दै सबै तहका सरकारहरूद्वारा समन्वयात्मक रूपमा स्वास्थ्य संस्था, सेवाप्रदायक र स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी यथार्थ विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशन गरिनेछ ।
- ८.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरूद्वारा अनुगमनको सान्दर्भिक नतिजाको जानकारी सम्बन्धित सरोकारवाला लाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

(२) गुणस्तरीय सेवाका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्यान्वयन गर्न सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने कार्यविधि वा कार्ययोजना अनुसूची-६ मा उल्लेख भए बमोजिमका हुनेछन् ।

परिच्छेद- ८

गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि संरचनात्मक व्यवस्था

९. गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि संरचनात्मक व्यवस्था :

९.१.१ सङ्घीय तहमा स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय अन्तर्गत राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित समितिको गठन: सङ्घीय तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि देहाय बमोजिम राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित समिति गठन गरिनेछ :

(१) श्रीमान् सचिव, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय	अध्यक्ष
(२) महानिर्देशक, स्वास्थ्य सेवा विभाग	सह अध्यक्ष
(३) महानिर्देशक, औषधी व्यवस्था विभाग	सदस्य
(४) महानिर्देशक, आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभाग	सदस्य
(५) अध्यक्ष, नेपाल मेडिकल काउन्सिल	सदस्य
(६) अध्यक्ष, नेपाल नर्सि ^ग काउन्सिल	सदस्य
(७) अध्यक्ष, नेपाल स्वास्थ्य व्यवसायी परिषद्	सदस्य
(८) अध्यक्ष, नेपाल आयुर्वेद मेडिकल काउन्सिल	सदस्य
(९) अध्यक्ष, नेपाल फार्मसी काउन्सिल	सदस्य
(१०) Chair, External Development Partners (EDPs)	सदस्य
(११) प्रतिनिधि, एसोसिएसन अफ प्राइभेट मेडिकल एन्ड डेन्टल कलेज अफ नेपाल	सदस्य
(१२) अध्यक्ष, एसोसिएसन अफ प्राइभेट हेल्थ इन्सटिट्युसन अफ नेपाल (APHIN)	सदस्य
(१३) प्रमुख, गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखा	सदस्य सचिव

९.१.२ राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित समितिको काम, कर्तव्य, र अधिकार: राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित समितिको काम, कर्तव्य, र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- सेवाको गुणस्तरमा केन्द्रित रही सङ्घीय स्तरका स्वास्थ्य नीति, निर्देशिका, र प्रोटोकलहरू तयार, समीक्षा, र अद्यावधिक गर्ने ।
- सम्बन्धित महाशाखा, केन्द्र र अधिकारीहरूसँग समन्वय गरेर समग्र गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने सङ्घीय स्तरका गतिविधिहरूको अनुगमन र नियमन गर्ने ।
- सबै तहमा गुणस्तरीय सेवा कार्यक्रमहरू/गतिविधिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक मार्गदर्शन र औजारहरू (tools) प्रदान गर्ने ।
- स्वास्थ्य प्रणालीसम्बन्धी तथ्याङ्क, अन्तर्राष्ट्रिय निर्देशन र प्रमाण तथा स्थानीय सन्दर्भको समीक्षा गर्दै राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति र निर्देशिकाहरू लाई आधार मानेर सार्वजनिक र निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूद्वारा उपलब्ध गराइने स्वास्थ्य सेवाहरूको गुणस्तर अनुगमन प्रणालीलाई सुधार गर्ने ।
- राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने रूपरेखा र कार्यविधि अनुसार सङ्घीय स्तरका अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।

- (च) मेडिकल उपकरण, औषधी, स्वास्थ्यसम्बन्धी सामग्री र आपूर्तिहरूका लागि मापदण्ड र प्रोटोकलहरू विकास गरी खरिद प्रक्रिया, भण्डारण, आपूर्ति श्रृंखला र वितरणको समयमा ती मापदण्डहरू र प्रोटोकलहरूको उचित प्रयोग भएको सुनिश्चित गर्ने ।
- (छ) आवश्यक भएमा एक वर्षमा कम्तीमा दुई वा सो-भन्दा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाहरूका प्रतिनिधिहरू सँग बैठक बस्ने ।
- (ज) आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने ।
- (झ) सङ्घीय तहको गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्य समूहहरूमा आवश्यकता अनुसार सदस्य मनोनयन गर्ने (सिफारिस भइआएमा) ।

९.२.१ सङ्घीय स्तरमा स्वास्थ्य सेवा विभाग अन्तर्गत गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिको गठन: सङ्घीय स्तरमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित तथा अनुगमनका लागि देहाय बमोजिम गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिका गठन गरिनेछ :

(१) महानिर्देशक, स्वास्थ्य सेवा विभाग	अध्यक्ष
(२) निर्देशक, व्यवस्थापन महाशाखा	सदस्य
(३) निर्देशक, परिवार कल्याण महाशाखा	सदस्य
(४) निर्देशक, इपिडेमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा	सदस्य
(५) निर्देशक, नर्सि ^ग तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा	सदस्य
(६) निर्देशक, राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	सदस्य
(७) निर्देशक, राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा सञ्चार केन्द्र	सदस्य
(८) निर्देशक, राष्ट्रिय क्षयरोग केन्द्र	सदस्य
(९) निर्देशक, राष्ट्रिय एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण केन्द्र	सदस्य
(१०) निर्देशक, राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	सदस्य
(११) निर्देशक, उपचारात्मक सेवा महाशाखा	सदस्य-सचिव

९.२.२ सङ्घीय तहको गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: सङ्घीय स्तरको गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षालाई सहजीकरण गर्ने।
- (ख) गुणस्तरीय सेवा सम्बन्धित नीति, प्रोटोकल, र निर्देशिकाहरू तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जासङ्ख्या मन्त्रालय लाई सहयोग गर्ने।
- (ग) प्रोटोकल र स्वास्थ्य नीतिहरू बमोजिम सबै आधारभूत स्वास्थ्य संस्थाहरू र अन्य संस्थाहरूद्वारा अत्यावश्यक सेवाहरू प्रदान गरेको सुनिश्चित गर्ने।
- (घ) आवश्यक भएमा एक वर्षमा कम्तीमा दुई वा सो-भन्दा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाहरूका प्रतिनिधिहरू सँग बैठक बस्ने ।
- (ङ) आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने ।

९.३.१ सङ्घीय तहमा गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्य समूहहरूको गठन: सङ्घीय तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि देहाय बमोजिम गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्य समूहहरूको गठन गरिनेछ :

(१) प्रमुख, गुणस्तर मापन तथा नियमन महाशाखा	अध्यक्ष
(२) राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित समितिले मनोनयन गरेका सम्बन्धित
३ विषयगत विज्ञ वा संस्था	सदस्य
(३) निर्देशक, उपचारात्मक सेवा महाशाखा, स्वास्थ्य सेवा विभाग
सदस्य-सचिव	

९.३.२ सङ्घीय तहको गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्य समूहहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार: सङ्घीय तहमा गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्य समूहहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र तयारी सुनिश्चित गर्न कार्यक्रम-विशेष प्राविधिक मार्गदर्शन र प्रोटोकलहरू विकास गर्ने।
- (ख) प्रत्येक वर्षमा कम्तीमा एक वा आवश्यक भएमा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाहरूका प्रतिनिधिहरू सँग बैठक बस्ने ।
- (ग) समितिमा रहने ३ सदस्यका लागि राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित समितिसँग विषयगत विज्ञ वा संस्था सिफारिस गर्न सक्ने ।
- (घ) आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने ।

९.४.१ प्रादेशिक तहमा गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिको गठन: प्रादेशिक तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि देहाय बमोजिमको गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिका गठन गरिनेछ :

(१) श्रीमान् सचिव, प्रदेश स्थित स्वास्थ्य हेर्ने मन्त्रालय	अध्यक्ष
(२) निर्देशक, प्रादेशिक स्वास्थ्य तालिम केन्द्र	सदस्य
(३) निर्देशक, प्रादेशिक जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला	सदस्य
(४) निर्देशक, प्रादेशिक स्वास्थ्य आपूर्ति तथा व्यवस्थापन केन्द्र	सदस्य
(५) निर्देशक, प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय	सदस्य-सचिव

९.४.२ प्रादेशिक तहको गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: प्रादेशिक तहमा गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) प्रादेशिक स्वास्थ्य नीति, ऐन र नियमहरूका आधारमा प्रदेश स्तरमा प्रयोग गरिने गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी नीतिहरू, निर्देशिकाहरू र औजारहरू (तययकि) तयार गर्ने ।
- (ख) राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने रूपरेखा र कार्यविधि अनुसार प्रदेश स्तरका अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।
- (ग) प्रदेश मातहतका अस्पतालहरूमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निर्देशिका, सेवा, मापदण्ड र प्रोटोकलहरूको उपलब्धता र प्रयोग सुनिश्चित गर्ने र स्थानीय सरकार-अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई सहयोग गर्ने ।
- (घ) प्रदेश स्थित सार्वजनिक, निजी र गैरसरकारी संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरियताको समीक्षा र अनुगमन गर्ने ।
- (ङ) प्रदेश स्तरका अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थाहरू, निजी क्लिनिक र फार्मसीहरू द्वारा प्रदान गरिएका सेवाहरूको नियमित समीक्षा गर्दै गुणस्तर सुधारका लागि सुझावहरू प्रदान गर्ने ।

- (च) प्रदेश स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुधार गर्न गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरूको योजना र कार्यान्वयन गर्ने ।
- (छ) रेफरल र विशेषज्ञ सेवाहरूका लागि अन्य प्रदेश र सङ्घीय स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूसँग समन्वय गरी गुणस्तर सुधारका प्रक्रियालाई सहज बनाउने ।
- (ज) प्रत्येक त्रैमासिकमा कम्तीमा एक वा आवश्यक भएमा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाका प्रतिनिधिहरूसँग बैठक बस्ने ।
- (झ) आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने ।
- (ञ) प्रादेशिक तहको गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्यसमूहमा आवश्यकता अनुसार सदस्य मनोनयन गर्ने (सिफारिस भइ आएमा) ।

९.५.१ प्रादेशिक तहमा स्वास्थ्य हेर्ने निर्देशनालय वा स्वास्थ्य सम्बद्ध केन्द्रहरू-अन्तर्गत गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्यसमूहको गठन: प्रादेशिक तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि देहाय बमोजिम आवश्यकता अनुसार ५ जनाको गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्यसमूहको गठन गरिनेछ :

(१) निर्देशक, प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय	अध्यक्ष
(२) प्रादेशिक गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिले मनोनयन गरेका सम्बन्धित ३ विषयगत विज्ञ वा संस्था	सदस्य
(३) प्रमुख, प्रदशको स्वास्थ्य हेर्ने मन्त्रालयको चिकित्सा सेवा हेर्ने महाशाखा	सदस्य-सचिव

९.५.२ प्रादेशिक तहको गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्यसमूहको काम, कर्तव्य र अधिकार: प्रादेशिक तहमा गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक कार्यसमूहको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) प्रादेशिक स्वास्थ्य नीति, ऐन र नियमहरूका आधारमा प्रदेश स्तरमा प्रयोग गरिने गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी नीतिहरू, निर्देशिकाहरू र औजारहरू (tools) तयार गर्ने ।
- (ख) राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने रूपरेखा र कार्यविधि अनुसार प्रदेश स्तरका अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने ।
- (ग) प्रदेश मातहतका अस्पतालहरूमा स्वास्थ्यसम्बन्धी निर्देशिका, सेवा मापदण्ड र प्रोटोकलहरूको उपलब्धता र प्रयोग सुनिश्चित गर्ने र स्थानीय सरकार-अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई सहयोग गर्ने ।
- (घ) प्रदेश स्थित सार्वजनिक, निजी र गैरसरकारी संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरियताको समीक्षा र अनुगमन गर्ने ।
- (ङ) प्रदेश स्तरका अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थाहरू, निजी क्लिनिक र फार्मसीहरू द्वारा प्रदान गरिएका सेवाहरूको नियमित समीक्षा गर्दै गुणस्तर सुधारका लागि सुझावहरू प्रदान गर्ने ।
- (च) प्रदेश स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुधार गर्न गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरूको योजना र कार्यान्वयन गर्ने ।
- (छ) रेफरल र विशेषज्ञ सेवाहरूका लागि अन्य प्रदेश र सङ्घीय स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूसँग समन्वय गरी गुणस्तर सुधारका प्रक्रियालाई सहज बनाउने ।
- (ज) प्रत्येक त्रैमासिकमा कम्तीमा एक वा आवश्यक भएमा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाका प्रतिनिधिहरूसँग बैठक बस्ने ।
- (झ) समितिमा रहने ३ सदस्यका लागि प्रादेशिक गुणस्तर सुनिश्चित तथा अनुगमन समितिसँग विषयगत विज्ञ वा संस्था सिफारिस गर्न सक्ने ।
- (ञ) आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने ।

९.६.१ स्वास्थ्य कार्यालयहरूमा गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक समितिको गठन: गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि स्वास्थ्य कार्यालयहरूमा देहाय बमोजिम आवश्यकता अनुरूप ३ जनाको प्राविधिक समिति गठन गरिनेछ:

(१) प्रमुख, स्वास्थ्य कार्यालय	अध्यक्ष
(२) प्रमुख/मे.सु, प्रादेशिक/जनरल अस्पताल	सदस्य
(३) स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुखले तोकेको व्यक्ति	सदस्य-सचिव

९.६.२ स्वास्थ्य कार्यालयहरूको गुणस्तर सुनिश्चित प्राविधिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: स्वास्थ्य कार्यालयहरूमा गठन गरिएका प्राविधिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

- औषधी, स्वास्थ्य सामग्री र आपूर्तिहरू तथा आपूर्ति प्रणालीको व्यवस्थापन गर्ने।
- प्रदेश स्तरीय स्वास्थ्य संस्थाहरूद्वारा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको कार्यान्वयन, अनुगमन र समीक्षालाई सहजीकरण गर्ने।
- कार्यक्रम-विशेष प्राविधिक मार्गदर्शन र प्रोटोकलहरूको प्रसार र कार्यान्वयनलाई सहज बनाउने।
- प्रत्येक त्रैमासिकमा कम्तीमा एक वा आवश्यक भएमा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाका प्रतिनिधिहरूसँग बैठक बस्ने।
- आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने।

९.७.१ स्थानीय तहमा पालिका स्तरीय गुणस्तर सुनिश्चित समितिको गठन: स्थानीय तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि देहाय बमोजिमको पालिका स्तरीय गुणस्तर सुनिश्चित समिति गठन गरिनेछ:

(१) पालिकाका मेयर/अध्यक्ष	अध्यक्ष
(२) स्वास्थ्य संस्था प्रमुखहरू	सदस्य
(३) पालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	सदस्य सचिव

९.७.२ स्थानीय तहको पालिका स्तरीय गुणस्तर सुनिश्चित समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: स्थानीय तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

- राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने रूपरेखा र कार्यविधि अनुसार स्थानीय र स्वास्थ्य संस्था स्तरमा गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने।
- स्वास्थ्य सम्बन्धी निर्देशिका, सेवा, मापदण्ड र प्रोटोकलहरूको उपलब्धता र प्रयोग सुनिश्चित गर्ने।
- पालिका स्थित सार्वजनिक, निजी र गैरसरकारी संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरीयताको समीक्षा र अनुगमन गर्ने।
- प्राथमिक अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी र अन्य सार्वजनिक स्वास्थ्य संस्थाहरू, निजी क्लिनिक र औषधी पसलहरू द्वारा प्रदान गरिएका सेवाहरूको नियमित समीक्षा गर्दै स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी मापदण्डहरू र स्थानीय स्वास्थ्य नीति र ऐनमा आधारित गुणस्तर सुधारका लागि सुझावहरू प्रदान गर्ने।
- पालिका स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुधार गर्न गुणस्तर सुनिश्चितताका गतिविधिहरूको योजना र कार्यान्वयन गर्ने।
- रेफरल सेवाहरूका लागि अन्य प्रदेश र सङ्घीय स्तरका स्वास्थ्य संस्थाहरूसँग समन्वय गरी गुणस्तर सुधारका प्रक्रियालाई सहज बनाउने।

- (छ) प्रत्येक त्रैमासिकमा कम्तीमा एक वा आवश्यक भएमा धेरैपटक सम्बन्धित संस्थाका प्रतिनिधिहरू सँग बैठक बस्ने ।
- (ज) समितिमा रहने स्वास्थ्य संस्थाका प्रमुखहरू र सङ्ख्या आवश्यकता अनुसार तोक्न सक्ने ।
- (ज) आवश्यकता अनुसार समितिमा ३० प्रतिशतले नबढ्ने गरी आमन्त्रित सदस्य तोक्न सक्ने ।

९.८ स्थानीय तहमा स्वास्थ्य संस्था वा अस्पताल स्तरीय गुणस्तर सुनिश्चित समिति: स्थानीय तहमा गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि स्वास्थ्य संस्था वा अस्पताल स्तरीय गुणस्तर सुनिश्चित समितिको रूपमा हाल विद्यमान स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति जिम्मेवार हुनेछ ।

परिच्छेद ९

गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि हाल प्रचलनमा रहेका विभिन्न प्रविधि र औजारहरू

१०. गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि हाल प्रचलनमा रहेका विभिन्न प्रविधि र औजारहरू :

गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चित गर्नका लागि देहायका कार्यान्वयन तहबाट देहायका प्रविधि र औजारहरू प्रयोग गर्न सिफारिश गरिएको छ

क्र.सं	गुणस्तर सुधार औजारहरू (tools)	उद्देश्य	कार्यान्वयन तह	प्रयोग सिफारिस
१	न्यूनतम सेवा मापदण्ड	नेपाल सरकार, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाका लागि न्यूनतम सेवा मापदण्डको विकास गरेको छ। सो मापदण्डको उद्देश्य गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरूको तत्परता सुनिश्चित गर्नु रहेको छ। यसले स्कोरमार्फत प्रमाणहरूलाई परिमाणको स्वरूप दिई स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा उपलब्धता र सेवा प्रदान गर्ने तत्परता निर्धारणमा सहयोग पुऱ्याउँछ। स्थानीय तहमा प्रमाणका आधारमा योजना र बजेटको व्यवस्था गर्न, मानक आवश्यकता थाहा पाउन र त्यसलाई पूर्ति गर्न कार्ययोजना बनाउन आधार दिन्छ।	स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक, द्वितीय र तृतीय तहका अस्पतालहरू	गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरूको तत्परता मूल्याङ्कन र अस्पतालहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कनलाई तह अनुसार मानकीकृत गर्न
२	गुणस्तर सुधार औजारहरू (tools)	स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरको मूल्याङ्कन, समीक्षा र सुधार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयको व्यवस्थापन महाशाखाले विकास गरेको विस्तृत tools को सेट नै गुणस्तर सुधार tools हो। स्वास्थ्य संस्थामा सामान्य स्वास्थ्य सेवाहरूको तत्परताको समीक्षाका लागि केन्द्रित तय्यक का साथै परिवार योजना, मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाहरू, बाल स्वास्थ्य सेवाहरू, सङ्क्रामक रोगहरू, आपूर्ति, प्रयोगशाला व्यवस्थापन, र स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरूमा समग्र व्यवस्थापन प्रणालीका लागि विशेष तय्यक रहेका छन्। यिनलाई विस्तृत रूपमा वा आवश्यकताका आधारमा बारम्बार प्रयोग गरिनु पर्छ।	स्वास्थ्य चौकी, तालिम साईटहरू	स्वास्थ्य सेवासँग सम्बन्धित प्रावधानहरू लाई निर्देशन गर्न स्वास्थ्य संस्थाको तत्परता तथा सेवा प्रक्रियाको मूल्याङ्कन गर्न

क्र.सं	गुणस्तर सुधार औजारहरू (tools)	उद्देश्य	कार्यान्वयन तह	प्रयोग सिफारिस
३	हेरचाहको स्थलमा गुणस्तर सुधार (POCQI)	हेरचाहको स्थलमा गुणस्तर सुधार (POCQI) एक सरलीकृत ४ चरण मोडेल हो । यसले स्थानीय तथ्याङ्कको प्रयोगमार्फत गुणस्तर सम्बन्धी आवश्यकता (समस्या वा मुद्दाहरू) पहिचानका साथै मूल-कारण विश्लेषण गरी गुणस्तर सम्बन्धी समस्यालाई सम्बोधन गर्ने उपायहरूको पहिचान र कार्यान्वयन गर्न स्वास्थ्यकर्मीहरू लाई सक्षम र सशक्त बनाउँछ । Plan-Do-Study-Act (PDSA) चक्रहरू स्थानीय तथ्याङ्कको प्रयोगमार्फत विचारहरूको परीक्षण गर्न प्रयोग गरिन्छ ।	प्राथमिक र द्वितीय तहका अस्पतालहरू	अस्पतालका सेवाहरूमा आवश्यकता (समस्या वा मुद्दाहरू) र तिनको समाधानको मूल्याङ्कन गर्न
४	मानक उपचार निर्देशिका र प्रोटोकलहरू	मानक उपचार निर्देशिकाहरूले विशेष स्वास्थ्य प्रणालीमा मानिसहरूले अनुभव गर्ने सामान्य स्वास्थ्य समस्याहरूका लागि उपयुक्त औषधी र गैर-औषधीय उपचारहरूलाई सूचीबद्ध गर्दछ । जस्तै, यिनले उपचारमा प्रभावकारी र आर्थिक रूपमा कुशल प्रिस्क्राइबिङ (prescribing) लाई प्रवर्धन गर्दछन् ।	प्राथमिक, आधार भूत स्वास्थ्य संस्थाहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू	प्राथमिक स्वास्थ्य संस्थाबाट उपलब्ध सेवाहरू मानकीकृत गर्न
५	मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाप्रदायकका लागि अनुशिक्षण र मेन्टरिङ औजार (Tool)	अनुशिक्षण र मेन्टरिङ लचिलो र परिस्थिति अनुकूल हुने गुणस्तर सुधारका औजारहरू (Tools)/पद्धतिका साथै सिकाइ प्रक्रियाका लागि पहलहरू हुन् । कोच र प्रशिक्षित व्यक्ति वा व्यक्तिहरूले संयुक्त रूपमा स्थितिको मूल्याङ्कन गरी सिकाइका आवश्यकताहरू र इष्टतम कार्य सम्पादनमा बाधा पुऱ्याउने प्रणालीगत समस्याहरू पहिचान गर्दछन् । उनीहरूले सँगै मिलेर प्रभावकारी गुणस्तर सुधारका औजारहरू (Tools)/पद्धतिहरू, र अनुशिक्षण सत्रको इच्छित सिकाइ परिणाम प्राप्त गर्न र पहिचान गरिएका कुनै पनि थप समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्नका लागि पहलहरू निर्धारण गर्दछन् ।	प्राथमिक स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कार्यरत मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाप्रदायक	सेवाप्रदायकहरूको कार्यक्षमता बढाउन

क्र.सं	गुणस्तर सुधार औजारहरू (tools)	उद्देश्य	कार्यान्वयन तह	प्रयोग सिफारिस
		अनुशिक्षण र मेन्टरिङ गाइडले स्वास्थ्य सेवा प्रबन्धकहरू र सेवा प्रदायकहरूलाई आफ्नो क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वास्थ्य सेवाहरू अझ प्रभावकारी रूपमा प्रदान गर्न र पालिका र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सुदृढ प्रणालीहरू स्थापना गर्न मद्दत गर्दछ। अनुशिक्षण र मेन्टरिङ सामान्यतया GROW मोडेलका आधारमा हुन्छ, जहाँ GROW को अर्थ हुन्छ: लक्ष्य (Goal), वर्तमान वास्तविकता (Current Reality), विकल्पहरू वा अवरोधहरू (Options or Obstacles), र इच्छाशक्ति वा अगाडि बढ्ने बाटो (Will or way forward)।		
६	सेवाग्राहीको प्रतिक्रिया सङ्कलन गर्ने औजारहरू (Tools)/संयन्त्र	सेवाग्राहीको प्रतिक्रिया अध्ययन (Exit Survey) भन्नाले स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट सेवाग्राही/उपयोगकर्ताहरूको सन्तुष्टि, अपेक्षा र सुझावहरू सङ्कलन गर्न प्रयोग गरिने औजारहरू (Tools) हुन्। आवश्यकताहरूका आधारमा यी विशिष्ट वा सामान्य प्रकृतिका हुन सक्छन् र स्वास्थ्य सेवाहरू सुधार गर्न ग्राहकहरूबाट टिप्पणी वा सुझाव (input) हरू सङ्कलनका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ। यिनलाई समूहगत छलफल वा नाम नखुल्ने गरी प्रतिक्रिया सङ्कलनका रूपमा पनि सञ्चालन गर्न सकिन्छ। यी औजारहरू (Tools) ले सेवाग्राहीको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी अनुभवलाई सुधार गर्न र सेवाग्राहीहरूले सम्मानपूर्वक सेवाहरू प्राप्त गर्ने कुरा सुनिश्चित गर्न मद्दत गर्छन्। नेपाल स्वास्थ्य संस्था सर्वेक्षण र अन्य स्वास्थ्य प्रणाली सम्बन्धी सर्वेक्षणहरू, साथै विशेष भौगोलिक क्षेत्रमा विकास साभेदारहरूको सहयोगमा सञ्चालित केही स्वास्थ्य परियोजनाहरूद्वारा पनि यी औजारहरू (Tools) नियमित रूपमा प्रयोग हुँदै आएका छन्।	सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाहरू	सेवाग्राहीको सेवाप्रतिको अनुभव, सन्तुष्टि र स्वास्थ्य प्रणालीप्रतिको विश्वास बढाउन

क्र.सं	गुणस्तर सुधार औजारहरू (tools)	उद्देश्य	कार्यान्वयन तह	प्रयोग सिफारिस
७	समीक्षा बैठकहरू (विशेष समीक्षा सहित, उदाहरण: MPDSR)	स्वास्थ्य क्षेत्रमा आवधिक समीक्षा बैठकहरूबाट कभरेज, गुणस्तर र प्रणालीहरूको स्वास्थ्य परिणामहरूको समीक्षा गरिन्छ। हाल यी बैठकहरूले कभरेजका सूचकहरू र प्रदान गरिएका सुझावहरूमा जोड दिएका छन् तर स्वास्थ्यको गुणस्तर सूचकहरूमा पनि जोड दिन सकिन्छ। थप विशेष समीक्षाहरू गुणस्तर सम्बन्धी विशेष सरोकार वा सुधारका क्षेत्रहरूको समीक्षा गर्न प्रयोग गर्न सकिन्छ। यसको एउटा उदाहरण MPDSR हो, जसले मातृ र प्रसूतिकालीन मृत्यु र भण्डै गुमेका (near-miss) घटनाहरूको समीक्षा गर्दछ। यी बैठकहरू स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको गुणस्तरमा केन्द्रित छन् भनी सुनिश्चित गर्न उपयुक्त सूचकहरू, निर्देशिकाहरू र कार्ययोजनाहरू आवश्यक हुन्छन्।	पालिका, जिल्ला अस्पताल र प्रादेशिक, सङ्घीय तह	स्वास्थ्य सुशासन प्रणालीको कार्य निरन्तरताको समीक्षा गर्न
८	अस्पतालका लागि मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाको तत्परता मापन गर्ने गुणस्तर सुधार tool	मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाहरू प्रदान गर्ने अस्पतालहरूको तत्परता र गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चितताका लागि कमी वा आवश्यकताहरू पहिचान गरी तदनुसार कार्ययोजनाहरू विकास गर्न यस tool को प्रयोग गरिन्छ।	CEONC साइटहरू/ अस्पतालहरू	CEONC साइटहरू/ अस्पतालहरूमा मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाको तत्परता मापन गर्न
९	बर्थिङ सेन्टरका लागि मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाको तत्परता मापन गर्ने गुणस्तर सुधार tool	मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाहरू प्रदान गर्न बर्थिङ सेन्टरहरूको तत्परता र गुणस्तरीय सेवा सुनिश्चितताका लागि कमी वा आवश्यकताहरू पहिचान गरी तदनुसार कार्ययोजनाहरू विकास गर्न यस tool को प्रयोग गरिन्छ।	बर्थिङ सेन्टर र BEONC साइटहरू	बर्थिङ सेन्टर र BEONC साइटहरूमा मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवाको तत्परता मापन गर्न

क्र.सं	गुणस्तर सुधार औजारहरू (tools)	उद्देश्य	कार्यान्वयन तह	प्रयोग सिफारिस
१०	Robson कार्यान्वयन निर्देशिका	<p>Robson 10-समूह वर्गीकरण प्रणालीको प्रयोग C-sectionहरूको बढ्दो दरलाई सम्बोधन गर्न प्रसूती भर्नाको समयमा case लाई वर्गीकरण गर्न र मूल्याङ्कन र पृष्ठपोषण प्रणाली विकासका लागि गरिन्छ ।</p> <p>यस निर्देशिकाको मुख्य उद्देश्य समग्र C-sectionहरूको दरमा सबैभन्दा बढि र कम योगदान गर्ने महिलाहरूको तोकिएको वर्गहरूको पहिचान र विश्लेषण गर्नुका साथै यी महिलाहरूको समूहहरूसँग सम्बद्ध स्वास्थ्य संस्था तहका अभ्यासलाई वाञ्छनीय परिणामहरू हासिल गरेका अन्य इकाइहरू/अस्पतालहरूसँग तुलना गरी परिवर्तन ल्याउन रहेको छ ।</p>	CEONC साइट वा अस्पतालहरू	CEONC अस्पतालहरूमा C/S मार्फत गरिने प्रसूति दरको अनुगमन गर्न
११	दक्ष प्रसूतिकर्मी (SBA) / Mid-Level Practicum (MLP) तालिम साइटहरूका लागि गुणस्तर सुधार tool	गुणस्तरमा भएका कमी वा ग्यापहरूको पहिचान गरी तालिम साइटको विकास र मान्यताका लागि यस tool को प्रयोग गरिन्छ ।	तालिम साइटहरू (प्राथमिक देखि तृतीय तहका अस्पतालहरू)	तालिम अगाडि वा तालिमको समयमा साइटबाट प्रदान गरिने सेवा र तालिमको गुणस्तर मूल्याङ्कन गर्न

अनुसूची

अनुसूची- १

दफा ३ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित

सेवाग्राही/सेवाग्राहीहरूका लागि गुणस्तरीय सेवा कार्यान्वयन कार्यविधि तथा कार्ययोजना

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
३.१.१ सबै तहमा अति गरिब तथा विपन्न व्यक्ति पहिचान गरी निःशुल्क स्वास्थ्य विमाको व्यवस्था गरिनेछ ।	परिचय पत्रका लागि कार्यविधि / अद्यावधिक, विमा, उपचार गर्ने ।	उपचार, प्रेषण, प्रदेश विमा बोर्ड शाखा, सोधभर्ना गर्ने ।	परिचय पत्र नभएका गरिवलाई प्रमाणित, प्रेषण, Tracking गर्ने ।
३.१.२ दुर्गम क्षेत्रमा आवश्यकताका आधारमा गर्भवती तथा सुत्केरीलाई निःशुल्क प्रसूति प्रतीक्षा गृहको व्यवस्था गरिनेछ ।	बजेट, निःशुल्क प्रसूति प्रतीक्षा-गृहको कार्यविधि अद्यावधिक गर्ने ।	बजेट, निःशुल्क प्रसूति प्रतीक्षा-गृह सञ्चालन गर्ने ।	बजेट, निःशुल्क प्रसूति प्रतीक्षा-गृह सञ्चालन गर्ने ।
३.१.३ विशिष्ट स्वास्थ्य सेवाहरूका लागि स्वास्थ्य भाउचर योजना लागु गरी स्वास्थ्य सेवामा अति गरिब र विपन्न व्यक्तिको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।	गरिब र विपन्न व्यक्तिको विशिष्ट स्वास्थ्य सेवामा पहुँचका लागि स्वास्थ्यमा भाउचर व्यवस्थाको आवश्यक गाइडलाइन तयार गर्ने । भाउचर व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने ।	गरिब र विपन्न व्यक्तिको विशिष्ट स्वास्थ्य सेवामा पहुँचका लागि स्वास्थ्यमा भाउचर व्यवस्थाको आवश्यक गाइडलाइन तयार गर्ने । भाउचर व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने ।	गरिब र विपन्न व्यक्तिको विशिष्ट स्वास्थ्य सेवामा पहुँचका लागि स्वास्थ्यमा भाउचर व्यवस्थाको आवश्यक गाइडलाइन तयार गर्ने । भाउचर व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने ।
३.१.४ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारी निकायले स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी बढाई नागरिकमा पर्ने आर्थिक भार कम गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रमा पहुँच बढाइनेछ ।	बजेट, विमा, विमा नभएका विपन्न वर्गलाई भाउचरको व्यवस्था गर्ने, उपचार गर्ने ।	बजेट, विमा, विमा नभएका विपन्न वर्गलाई भाउचर व्यवस्था कार्यान्वयन, उपचार गर्ने ।	बजेट, विमा, विमा नभएका विपन्न वर्गलाई भाउचर व्यवस्था कार्यान्वयन, उपचार गर्ने ।
३.१.५ सेवाग्राहीको रहनसहन अनुूप सरल र स्थानीय भाषामा समुदायमा उपलब्ध उपचार पद्धतिको विकल्प लगायतका स्वास्थ्य सूचना, विभिन्न सूचना तथा सञ्चार माध्यमद्वारा प्रवाह गरी जनचेतना बढाइनेछ ।	स्वास्थ्य सूचना मूलक सामग्रीहरू तयार गर्ने । स्वास्थ्य सूचना मूलक सामग्रीहरू प्रचार-प्रसार गर्ने ।	स्वास्थ्य सूचना मूलक सामग्रीहरूलाई स्थानीय समुदायले बुझ्ने भाषामा तयार गर्ने । स्वास्थ्य सूचना मूलक सामग्रीहरू प्रचार प्रसार गर्ने ।	स्थानीय समुदायले बुझ्ने भाषामा स्वास्थ्य सूचना मूलक सामग्रीहरू प्रचार प्रसार गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
३.१.६ सेवाग्राही र सेवा प्रदायकको अधिकार र मर्यादाको संरक्षणका लागि गोपनीयता र विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्दै उपचारका विषयमा खुलेर छलफल भई निर्णय गरिनेछ ।	सेवाग्राही र सेवाप्रदायकको अधिकार र मर्यादाका लागि तालिम सामग्री तयार तथा तालिम व्यवस्था गर्ने ।	सेवाग्राही र सेवाप्रदायकको अधिकार र मर्यादाका लागि तालिम व्यवस्था गर्ने ।	सेवाग्राही र सेवाप्रदायकको अधिकार र मर्यादाका लागि तालिम व्यवस्था गर्ने ।
३.१.७ स्वस्थ जीवनशैली अपनाई स्वास्थ्यका लागि आफैँ जिम्मेवार हुन प्रोत्साहित गरिनेछ ।	स्वस्थ जीवनशैलीका लागि सूचना सामग्री तयार तथा प्रचार-प्रसार गर्ने ।	स्वस्थ जीवनशैलीका लागि सूचना सामग्री तयार तथा प्रचार-प्रसार गर्ने ।	स्वस्थ जीवनशैलीका लागि सूचना सामग्री तयार तथा प्रचार-प्रसार गर्ने ।
३.१.८ स्वास्थ्य संस्थाको संरचनालाई सेवाग्राही-मैत्री बनाइनेछ ।	स्वास्थ्य संस्थाको संरचनालाई सेवाग्राही-मैत्री बनाउन एकीकृत मापदण्ड अद्यावधिक गर्ने । बजेट, मापदण्ड अनुसार संरचना निर्माण गर्ने ।	बजेट, मापदण्ड अनुरूप संरचना निर्माण गर्ने ।	बजेट, मापदण्ड अनुरूप संरचना निर्माण गर्ने ।
३.१.९ विशेष परिस्थितिका व्यक्ति (जस्तै वृद्ध र अशक्त, सडक बालबालिका, LGBTQI) को उपचारमा सम्मानजनक हेरचाह सुनिश्चित गर्नका लागि स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिमको व्यवस्था साथै सेवा प्रदायकलाई लैङ्गिक संवेदनशीलतामा जवाफदेही बनाइनेछ ।	बजेट, विशेष परिस्थितिका व्यक्ति (वृद्ध र अशक्त, सडक बालबालिका, LGBTQI) को उपचारमा सम्मानजनक हेरचाह तथा लैङ्गिक संवेदनशीलता सुनिश्चित गर्नका लागि आवश्यक कार्यविधि, तालिम, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, तालिम, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, तालिम, कार्यान्वयन गर्ने ।

अनुसूची- २

दफा ४ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि कार्यान्वयन योजना

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
४.१.१ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा समतामूलक र प्रभावकारी रूपमा प्रदान गरिनेछ ।	स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच हुने गरी गाइडलाइन निर्माण, प्रोटोकल, बजेट, अनुगमन तथा सेवा प्रवाह गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार थप बजेट, अनुगमन, सेवा प्रवाह गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार थप बजेट, अनुगमन, सेवा प्रवाह गर्ने ।
४.१.२ सबै अस्पतालहरूमा प्रतिकारात्मक, प्रवर्धनात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापना र प्रशामक लगायतका स्वास्थ्य सेवा एकीकृत रूपमा प्रवाह हुने व्यवस्था गरिनेछ ।	बजेट, जनशक्ति, एकीकृत सेवा प्रवाह गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार थप बजेट, जनशक्ति, एकीकृत सेवा प्रवाह गर्ने ।	एकीकृत सेवा प्रवाह गर्ने ।
४.१.३ रोगव्याधीको भारका आधारमा नसर्ने रोग, सरुवा रोग, किट्जन्य रोग र खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरूको निदान, उपचार र व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाह, पहुँच र उपयोग अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।	बजेट, कार्यविधि, समन्वय, उपचार, अनुगमन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार थप बजेट, समन्वय, उपचार, अनुगमन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार थप बजेट, समन्वय, उपचार, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।
४.१.४ चौबीसै घण्टा सातै दिन प्रदान गर्नुपर्ने आकस्मिक र अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गरी स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई उत्तरदायी बनाई अविच्छिन्न सेवा प्रवाह गरिनेछ ।	बजेट, जनशक्ति, आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, आकस्मिक र अत्यावश्यक सेवाको परिभाषा, तालिम, सेवा प्रवाह, सेवा प्रदायकहरूका लागि निवासको व्यवस्था गर्ने ।	बजेट, जनशक्ति, आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, आकस्मिक र अत्यावश्यक सेवा प्रवाह, तालिम, सेवा प्रदायकहरूका लागि निवासको व्यवस्था गर्ने ।	जनशक्ति, आवश्यक भौतिक पूर्वाधार, आकस्मिक र अत्यावश्यक सेवा प्रवाह, तालिम र सेवा प्रदायकहरूका लागि निवासको व्यवस्था गर्ने ।
४.१.५ सेवा प्रवाहलाई समयानुकूल र लचिलो बनाउन स्वास्थ्य प्रविधिको समुचित प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।	स्वास्थ्य प्रविधिको विकास, कार्यान्वयन, निरन्तर मर्मतसम्भार, नियमन गर्ने ।	स्वास्थ्य प्रविधिको विकास, कार्यान्वयन, निरन्तर मर्मतसम्भार, नियमन गर्ने ।	स्वास्थ्य प्रविधिको कार्यान्वयन गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
४.१.६ विशेषज्ञ सेवाको पहुँच नपुगेका ठाउँमा टेलिमेडिसिन लागु तथा विस्तार गरी सेवा प्रदान गरिनेछ ।	बजेट, सेवाको पहुँच नपुगेका ठाउँमा टेलिमेडिसिन सेवाको कार्यविधि, विस्तार तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, सेवाको पहुँच नपुगेका ठाउँमा टेलिमेडिसिन सेवाको विस्तार तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, सेवाको पहुँच नपुगेका ठाउँमा टेलिमेडिसिन सेवाको विस्तार तथा कार्यान्वयन गर्ने
४.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले उपलब्ध गराएको सूची अनुसारको निःशुल्क अत्यावश्यक औषधीको निरन्तर उपलब्धता तथा गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ ।	निःशुल्क अत्यावश्यक औषधीको सूची (सङ्घ, प्रदेश, स्थानीय तहबाट खरिद गर्ने औषधीको सूची), खरिद, मौज्जात, भण्डारण, म्याद सकिएका औषधी नष्ट गर्ने कार्यविधि, अद्यावधिक तथा बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	निःशुल्क अत्यावश्यक औषधीको खरिद, मौज्जात, भण्डारण तथा स्थानीय तहमा वितरण, अनुगमन तथा म्याद सकिएका औषधी नष्ट गर्ने ।	मौज्जात, भण्डारण, वितरण र अनुगमन तथा म्याद सकिएका औषधी नष्ट गर्ने ।
४.१.८ स्थानीय तहसम्म औषधी उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्न खरिद प्रक्रियालाई सहज गरिनेछ ।	नेपाल भरका लागि ढुवानी सहितको दररेट तथा बजेट स्वीकृत गर्ने ।	तोकिएको ढुवानी सहितको दररेटमा खरिद गर्ने ।	तोकिएको ढुवानी सहितको दररेटमा खरिद तथा पालिकाले आफ्नो मातहतका सबै स्वास्थ्य संस्थामा ढुवानी सुनिश्चित गर्ने ।
४.१.९ सबै पालिकाहरूमा आपतकालीन प्रेषणका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स वा प्रेषण कोषको स्थापना गरिनेछ (यातायात नपुगेका हिमाली जिल्लाहरूमा वैकल्पिक व्यवस्था गरिनेछ) ।	प्रेषण कार्यविधि अद्यावधिक, बजेट, वैकल्पिक व्यवस्थाका लागि सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्ने ।	एम्बुलेन्स, प्रेषण गर्दा आवश्यक प्राथमिक उपचार, समन्वय गर्ने ।	एम्बुलेन्स, प्रेषण गर्दा आवश्यक प्राथमिक उपचार, समन्वय गर्ने ।
४.१.१० सेवाग्राहीलाई स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नका लागि समुदायमा प्रचलित धामी, भाँक्री र धर्म-गुरुहरूलाई अभिमुखीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।	बजेट, सहजीकरण, समन्वय गर्ने ।	बजेट, सहजीकरण, समन्वय गर्ने ।	धामी, भाँक्री र धर्म-गुरुहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
४.१.११ अन्य निकायहरूसँग समन्वयात्मक रूपमा प्रवाह गर्नुपर्ने स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरू (दुर्व्यसन नियन्त्रण, दुर्घटनाका पीडितहरूको व्यवस्थापन, हिंसा-पीडितहरूका लागि वन स्टप क्राइसिस म्यानेजमेन्ट सेन्टर, पूर्व-अस्पताल सेवा आदि) एकीकृत रूपमा नियमित सञ्चालन तथा अनुगमन गरिनेछ ।	बजेट, अन्तर्मन्त्रालय समन्वय, आवश्यक, कार्यविधि, एकीकृत अनुगमन, समन्वय, स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने ।	एकीकृत अनुगमन, समन्वय, स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने ।	समन्वय, स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने ।
४.१.१२ स्वास्थ्य सेवा निरन्तर प्रवाहका लागि योजना, कार्यान्वयन र अनुगमन प्रक्रियामा सरोकारवाला निकाय (जस्तै सरकारी तथा गैर-सरकारी संस्था, नागरिक समाज, आदि) को साभेदारी गराइनेछ ।	समन्वय, स्वास्थ्य सेवा योजनामा सरोकारवाला निकायको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।	समन्वय, स्वास्थ्य सेवा योजनामा सरोकारवाला निकायको सहभागिता गर्ने ।	समन्वय, स्वास्थ्य सेवा योजनामा सरोकारवाला निकायको सहभागिता गर्ने ।
४.१.१३ विपद र महामारीका बेलामा प्रत्येक तहमा विद्यमान द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) र आवश्यकताका आधारमा गैर- सरकारी संस्थाबाट सेवा करार समेत गरी समन्वयात्मक रूपमा सेवा प्रभावकारी बनाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।	बजेट, कार्यविधि, समन्वय, निर्देशन, सेवा प्रवाह, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, कार्यविधि, समन्वय, सेवा प्रवाह, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, कार्यविधि, समन्वय, सेवा प्रवाह, अनुगमन गर्ने ।
४.१.१४ स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यक पानी, शौचालय, २४ सै घण्टा बिजुलीको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।	बजेट, स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यक पानी, शौचालय, २४ सै घण्टा बिजुलीको सुनिश्चित गर्ने ।	बजेट, स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यक पानी, शौचालय, २४ सै घण्टा बिजुलीको सुनिश्चित गर्ने ।	बजेट, स्वास्थ्य संस्थालाई आवश्यक पानी, शौचालय, २४ सै घण्टा बिजुलीको सुनिश्चित गर्ने ।
४.१.१५ स्वास्थ्यजन्य फोहोरलाई स्रोतमै छुट्याई वर्गीकरण, सङ्कलन र ओसारपसार गरी सोही अनुरूप उचित भण्डारण र उपचारको व्यवस्थापन गरिनेछ ।	बजेट, कार्यविधि निर्माण, कार्यान्वयन तथा तालिम दिने ।	बजेट, कार्यविधि कार्यान्वयन तथा तालिम, दक्ष जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ।	बजेट, कार्यविधि कार्यान्वयन तथा तालिम दिने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
४.१.१६ सबै अस्पतालहरूमा सेवाग्राहीको विवरणका लागि विद्युतीय स्वास्थ्य रेकर्ड (EHR) द्वारा मूल्याङ्कन गरिनेछ ।	बजेट, विद्युतीय स्वास्थ्य रेकर्ड (EHR) को software को मापदण्ड तयार, देशै भरि एउटै software लागु, तालिम प्याकेज, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, तालिम, अनुगमन, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, तालिम, अनुगमन, कार्यान्वयन गर्ने ।
४.१.१७ स्वास्थ्य सेवाको नियमित समीक्षा र प्रसारणको व्यवस्था मिलाई प्रभावकारिता, पारदर्शिता र विश्वसनीयता बढाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।	बजेट, समन्वय, समीक्षा, सूचक तथा लक्ष्य निर्धारण, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, समन्वय, समीक्षा, सूचक तथा लक्ष्य निर्धारण, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, समन्वय, समीक्षा, सूचक तथा लक्ष्य निर्धारण, कार्यान्वयन गर्ने ।
४.१.१८ निजी तथा सहकारी स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवालाई मानकीकरण गरिनेछ ।	सेवाको मापदण्ड तयार, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने ।	सेवाको मापदण्ड तयार, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने ।	सेवाको मापदण्ड तयार, कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने ।

अनुसूची- ३

दफा ५ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित
गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्यान्वयन कार्यविधि तथा कार्ययोजना

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
५.१.१ जनसङ्ख्या, स्वास्थ्य संस्थाको स्तर, रोगब्याधीको भार र भौगोलिक अवस्थाका आधारमा जनशक्तिको प्रक्षेपण गरी विभिन्न तहमा गर्नुपर्ने नियुक्ति, पदस्थापन, तालिम, वृत्ति विकास, र सरुवालाई व्यवस्थित गरिनेछ ।	बजेट, स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक पर्ने दरबन्दी स्वीकृत, दरबन्दी बमोजिम पदपूर्ति, सरुवा, वृत्ति विकास, तालिम प्याकेज र तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	बजेट, दरबन्दी बमोजिम पदपूर्ति, सरुवा, वृत्ति विकास र तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	बजेट, दरबन्दी बमोजिम पदपूर्ति, सरुवा, वृत्ति विकास र तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
५.१.२ मानव संसाधन सूचना प्रणाली/व्यक्तिगत सूचना प्रणाली (PIS) लाई नियमित रूपमा अद्यावधिक गरी दुर्गममा सेवा गरेकालाई वृत्ति विकासको अवसर मिलाइनेछ ।	मानव संसाधन सूचना प्रणाली/व्यक्तिगत सूचना प्रणाली (PIS) को अद्यावधिक गरी दुर्गममा सेवा गरेकालाई वृत्ति विकासको अवसर पाउने कार्यविधि, समन्वय गर्ने ।	कार्यविधि कार्यान्वयन, समन्वय, तथा प्रदेश PIS को व्यवस्थापन गर्ने ।	कार्यविधि कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।
५.१.३ कर्मचारी सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाहरू नियमित सञ्चालन गर्न बाधा नपारी गरिनेछ ।	कर्मचारी सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा सेवाहरू नियमित सञ्चालन गर्न बाधा नपर्ने गरी, सरुवा भएका कर्मचारीलाई अनिवार्य हाजिर तथा रमाना, अनुगमन गर्ने ।	कर्मचारी सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा सेवाहरू नियमित सञ्चालन गर्न बाधा नपर्ने गरी, सरुवा भएका कर्मचारीलाई अनिवार्य हाजिर तथा रमाना, अनुगमन गर्ने ।	कर्मचारी सरुवा तथा व्यवस्थापन गर्दा सेवाहरू नियमित सञ्चालन गर्न बाधा नपर्ने गरी, सरुवा भएका कर्मचारीलाई अनिवार्य हाजिर तथा रमाना, अनुगमन गर्ने ।
५.१.४ सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा स्वीकृत दरबन्दी रिक्त भएमा सम्बन्धित तहले करार सेवामार्फत पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।	आवश्यक कानुनी व्यवस्था, स्वीकृत दरबन्दी रिक्त भएमा करार सेवामार्फत पदपूर्ति गर्ने ।	आवश्यक कानुनी व्यवस्था, स्वीकृत दरबन्दी रिक्त भएमा करार सेवामार्फत पदपूर्ति गर्ने ।	आवश्यक कानुनी व्यवस्था, स्वीकृत दरबन्दी रिक्त भएमा करार सेवामार्फत पदपूर्ति गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
५.१.५ स्वास्थ्य सेवा प्रदायकको दक्षता, विशेष विधा भित्र वरिष्ठ र कनिष्ठ कर्मचारीको अनुपात; स्वास्थ्य सेवा सेटिडमा विभिन्न प्रकारका कर्मचारीहरूको मिश्रण (skill mix), soft skill मिलाई कम लगानीमा स्वास्थ्य सेवा निरन्तरताको सुनिश्चित गरिनेछ ।	अनसाइट कोचिड, अनसाइट तालिमलाई प्रोत्साहन गर्न बजेट व्यवस्था, कार्यान्वयन गर्ने ।	अनसाइट कोचिड, अनसाइट तालिमलाई प्रोत्साहन गर्न बजेट व्यवस्था, कार्यान्वयन गर्ने ।	अनसाइट कोचिड, अनसाइट तालिमलाई प्रोत्साहन गर्न बजेट व्यवस्था, कार्यान्वयन गर्ने ।
५.१.६ दुर्गम क्षेत्रमा नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि आवश्यकता अनुसार ठूला निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्था सँग सेवा करार गरी सेवालाई निरन्तरता दिइनेछ ।	ठूला निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग सेवा करार गरी दुर्गम क्षेत्रमा नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	दुर्गम क्षेत्रमा नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि ठूला निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय, साभेदारी, अनुगमन गर्ने ।	दुर्गम क्षेत्रमा नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि ठूला निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय, साभेदारी, अनुगमन गर्ने ।
५.१.७ विशेष परिस्थिति (महामारी, प्रकोप, अन्य स्वास्थ्य आपतकालीन अवस्था) मा थप स्वास्थ्यकर्मीलाई करारमा भर्ना गरी स्वास्थ्य सेवा नियमित गरिनेछ ।	बजेट, आवश्यक कार्यविधि, निर्देशन, समन्वय गर्ने ।	बजेट, कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय गर्ने ।
५.१.८ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका दुर्गम क्षेत्रमा सेवा गर्ने स्वास्थ्यकर्मीको retentioल का लागि वित्तीय तथा गैर-वित्तीय प्रोत्साहनहरू लागु गरिनेछ ।	बजेट, प्रोत्साहनको मापदण्ड, प्याकेज निर्माण, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, प्याकेज निर्माण, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, प्याकेज निर्माण, कार्यान्वयन गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
५.१.९ कार्य प्रकृति-सङ्क्रमण, तथा कार्यक्षेत्रमा हुने सम्भावित सबै प्रकारका शारीरिक र मानसिक हिंसाका खतराबाट स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई जोगाउन आवश्यक सुरक्षाको व्यवस्था गरिनेछ ।	स्वास्थ्यकर्मी सुरक्षा संयन्त्र तथा पेसागत खतराबाट सुरक्षाको कार्यविधि तयार, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण, संक्रमण रोकथाम सम्बन्धी तालिम, स्पष्ट सुसङ्गत रिपोर्टिङ संरचना स्थापना, सुरक्षा कर्मचारी खटाई पर्याप्त सुरक्षा प्रणालीको सुनिश्चितता, समन्वय गर्ने ।	स्वास्थ्यकर्मी सुरक्षा संयन्त्र तथा पेसागत खतराबाट सुरक्षाको कार्यविधि तयार, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण, संक्रमण रोकथाम सम्बन्धी तालिम, स्पष्ट सुसङ्गत रिपोर्टिङ संरचना स्थापना, सुरक्षा कर्मचारी खटाई पर्याप्त सुरक्षा प्रणालीको सुनिश्चितता, समन्वय गर्ने ।	स्वास्थ्यकर्मी सुरक्षा संयन्त्र तथा पेसागत खतराबाट सुरक्षाको कार्यविधि तयार, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण, संक्रमण रोकथाम सम्बन्धी तालिम, स्पष्ट सुसङ्गत रिपोर्टिङ संरचना स्थापना, सुरक्षा कर्मचारी खटाई पर्याप्त सुरक्षा प्रणालीको सुनिश्चितता, समन्वय गर्ने ।
५.१.१० सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारबाट स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।	स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा गर्ने ।	स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा गर्ने ।	स्वास्थ्यकर्मीको स्वास्थ्य विमा गर्ने ।
५.१.११ सबै स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्य-विवरण अद्यावधिक गरी वार्षिक कार्य-मूल्याङ्कनमा जोड दिइनेछ ।	स्वास्थ्य जनशक्तिको कार्य विवरण (JD) अद्यावधिक, कार्य मूल्याङ्कन गर्ने ।	कार्य-विवरण (JD) अनुसार कार्य मूल्याङ्कन गर्ने ।	कार्य-विवरण (JD) अनुसार कार्य मूल्याङ्कन गर्ने ।
५.१.१२ स्वास्थ्यकर्मीलाई कार्यसम्पादन र कार्यकौशलका आधारमा सरुवा, बढुवा, पदस्थापना र वृत्ति विकास तथा प्रोत्साहनलाई कार्य-सम्पादनसँग गरिनेछ ।	सरुवा, बढुवा, पदस्थापना र वृत्ति विकास तथा प्रोत्साहनलाई कार्य-सम्पादनसँग जोड्ने ।	सरुवा, बढुवा, पदस्थापना र वृत्ति विकास तथा प्रोत्साहनलाई कार्य-सम्पादनसँग जोड्ने ।	सरुवा, बढुवा, पदस्थापना र वृत्ति विकास तथा प्रोत्साहनलाई कार्य-सम्पादनसँग जोड्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
<p>५.१.१३ दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति बढाउन पेसागत सङ्घ/सङ्गठनसँग तथा गैर-सरकारी संस्थासँग समन्वय गरी नियमित पेसागत विकासका क्रियाकलापहरू (continued professional development), सीपमूलक तालिम, कोचिङ (अनुशिक्षण), मेन्टरिङ र सुपरिवेक्षणको वार्षिक कार्यतालिका तयार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।</p>	<p>बजेट, दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति बढाउन पेसागत तथा गैर-सरकारी संस्थासँग समन्वय, तालिम, कोचिङ, मेन्टरिङ र सुपरिवेक्षण गर्ने ।</p>	<p>बजेट, दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति बढाउन पेसागत तथा गैर-सरकारी संस्थासँग समन्वय, तालिम, कोचिङ, मेन्टरिङ र सुपरिवेक्षण गर्ने ।</p>	<p>बजेट, दक्ष स्वास्थ्य जनशक्ति बढाउन पेसागत तथा गैर-सरकारी संस्थासँग समन्वय, तालिम, कोचिङ, मेन्टरिङ र सुपरिवेक्षण गर्ने ।</p>

अनुसूची- ४

दफा ६ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित
गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवामा समायोजन र स्वास्थ्य संस्था मान्यताको कार्यान्वयन कार्यविधि तथा
कार्ययोजना

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
६.१.१ स्वास्थ्य प्रवर्द्धन, रोकथाम, निदान, उपचार र पुनर्स्थापना सेवाहरूलाई परामर्श, पहुँच र सामाजिक कल्याण कार्यक्रमसँग (वृद्ध र विशेष परिस्थिति भएका मानिसहरू र उनीहरूका हेरचाहकर्ताहरूलाई समाजमा सहभागी हुन मद्दत गर्न) कार्यात्मक एकीकरण गरिनेछ ।	बजेट, एकीकृत सामाजिक स्वास्थ्य सेवाका लागि निर्देशिका, समन्वय, निर्देशन दिने ।	बजेट, निर्देशिका कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।	बजेट, निर्देशिका कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।
६.१.२ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्य संस्थामा सञ्चालित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम अन्तर्गत राखी प्रभावकारी बनाइनेछ ।	बजेट, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम, एकीकृत स्वास्थ्य सेवाका लागि निर्देशिका, समन्वय, कार्यान्वयन, निर्देशन दिने ।	बजेट, निर्देशिका कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।	बजेट, निर्देशिका कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।
६.१.३ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा स्वास्थ्य संस्थामा क्लिनिकल अभ्यासमा जनसङ्ख्या परिप्रेक्ष्य लागु गर्दै, एकीकृत समुदाय-व्यापी स्क्रिनिङ, केस खोजी, महामारी-लगायातका स्वास्थ्य समस्या र जोखिम मूल्याङ्कन, र क्लिनिकल मानकीकृत प्रोटोकलमा आधारित उपचारको व्यवस्था गरिनेछ ।	बजेट, स्क्रिनिङ, महामारी- लगायातका स्वास्थ्य समस्या र जोखिम मूल्याङ्कन को एकीकृत निर्देशिका, निर्देशन, समन्वय, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, निर्देशिका कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।	बजेट, निर्देशिका कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
६.१.४ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा जनतालाई समुदाय स्तरमा प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न चिकित्सा सेवा र समुदायमा आधारित चिकित्सा र जनस्वास्थ्य सेवाहरू जनस्वास्थ्य सुधारको साक्षात् लक्ष्यका साथ एकै समयमा उपलब्ध हुने व्यवस्थाका लागि नीति तथा योजना निर्माणमा सरोकारवाला सँग सहकार्य गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।	बजेट, सरोकारवालाको सहभागितामा कार्यविधि तयार, निर्देशन, समन्वय, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, समन्वय , कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, समन्वय , कार्यान्वयन गर्ने ।
६.१.५ चिकित्सा सेवा र जनस्वास्थ्य सेवाबीच समन्वय कायम गर्न विभिन्न स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्य सेवाप्रदायकहरू बीच निरन्तर अन्तर्क्रिया गरिनेछ ।	बजेट, निर्देशन, समन्वय गर्ने ।	बजेट, समन्वय गर्ने ।	बजेट, समन्वय गर्ने ।
६.१.६ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा दीर्घ रोगीको व्यवस्थापनमा परम्परागतका साथै पूरक/वैकल्पिक सेवाहरू प्रयोग गर्ने नीति निर्माण र रिपोर्टिङको व्यवस्था गरिनेछ ।	बजेट, कार्यविधि, कार्यान्वयन, विभिन्न स्वास्थ्य सेवाको रिपोर्ट IHIMS मा आउने संयन्त्रको विकास, सबै चिकित्सा पद्धतिको IHIMS मा रिपोर्ट गर्ने ।	सबै चिकित्सा पद्धतिको IHIMS मा रिपोर्ट गर्ने ।	सबै चिकित्सा पद्धतिको IHIMS मा रिपोर्ट गर्ने ।
६.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा समुदाय स्तरमा नसर्ने रोगको प्रवृत्तिको लागत तथा अनुसन्धान, जोखिम रोकथाम र प्रमाणमा आधारित सेवाग्राही केन्द्रित सेवाका बारेमा जनचेतना तथा एकीकृत रोकथाम र प्राथमिक स्वास्थ्य हेरचाहका लागि नेपाल सरकारको नसर्ने रोगको PE र प्याकेजको व्यवस्थापन गरिनेछ ।	बजेट, समुदाय स्तरमा नसर्ने रोगहरूको सूचनामूलक सामग्री तयार गरी प्रचार-प्रसार तथा नेपाल सरकारको नसर्ने रोगको PEN प्याकेज कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, समुदाय स्तरमा नसर्ने रोगहरूको सूचनामूलक सामग्री तयार गरी प्रचार-प्रसार तथा नेपाल सरकारको नसर्ने रोगको PEN प्याकेज कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, समुदाय स्तरमा नसर्ने रोगहरूको सूचनामूलक सामग्री प्रचार-प्रसार तथा अनुगमन गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
६.१.८ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्य आपतकालीन अवस्थाको तयारीका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला सँग सहकार्य गरी एकीकृत स्वास्थ्य आपतकालीन तथा प्रकोप तयारी र प्रतिक्रिया योजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।	बजेट, एकीकृत स्वास्थ्य आपतकालीन, प्रकोप तयारी तथा प्रतिक्रिया योजना तयार, कार्यान्वयन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, कार्यान्वयन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	बजेट, कार्यान्वयन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।
६.१.९ आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सार्वजनिक-निजी साभेदारीमार्फत दुर्गम क्षेत्रहरूमा सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा पारदर्शिता, लचिलो, दिगो वित्तीय स्रोत, आपसी प्रतिबद्धता, स्वास्थ्य सेवाहरूको गुणस्तर अनुगमन र नियन्त्रणको व्यवस्था गरिनेछ ।	सार्वजनिक-निजी साभेदारीमार्फत दुर्गम क्षेत्रहरूमा स्वास्थ्य सेवाहरू सहज रूपमा उपलब्ध गराउन कार्ययोजना तयार, कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय गर्ने ।	कार्ययोजना कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय गर्ने ।	कार्ययोजना कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय गर्ने ।
६.१.१० सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका स्वास्थ्य संस्थामार्फत स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमबाट प्रेषणमा लाग्ने यातायात खर्च भुक्तानी गरिनेछ ।	बजेट, राष्ट्रिय विमा कार्यक्रमबाट प्रेषणमा लाग्ने यातायात खर्चको रकम भुक्तानी हुने व्यवस्था गर्ने ।	विमामार्फत प्रेषणमा लाग्ने यातायात खर्च भुक्तानी गर्ने ।	विमामार्फत प्रेषणमा लाग्ने यातायात खर्च भुक्तानी गर्ने ।
६.१.११ चिकित्सा तथा अन्य सम्बन्धित परिषद्हरूसँग समन्वय गरी स्वास्थ्य सेवाप्रदायकहरूको नियमन तथा अद्यावधिकको प्रक्रिया पुनरावलोकन वा निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।	स्वास्थ्य सेवाप्रदायकहरूको नियमन तथा अद्यावधिकका लागि ऐन, कानून परिमार्जनमा समन्वय तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	कार्यान्वयन गर्ने ।	कार्यान्वयन गर्ने ।
६.१.१२ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरू द्वारा निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूको निरीक्षण र इजाजतपत्र नवीकरण लगायतका कानून कार्यान्वयनमा क्षमताको विकास गरिनेछ ।	आवश्यक ऐन, नियम, कार्यविधि तयार तथा अद्यावधिक, कार्यान्वयन गर्ने ।	कार्यान्वयन गर्ने ।	कार्यान्वयन गर्ने ।

अनुसूची- ५

दफा ७ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित
गुणस्तरीय सेवाका लागि स्वास्थ्य प्रणाली सुशासन र नेतृत्वको कार्यान्वयन कार्यविधि तथा कार्ययोजना

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
७.१.१ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्यका नीति, कार्यविधि र कार्यान्वयनको नियमित आवधिक समीक्षा, अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन सुनिश्चित गरिनेछ ।	स्वास्थ्यका नीति, कार्यविधि र कार्यान्वयनको नियमित आवधिक समीक्षा, अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्ने ।	सङ्घीय नीति अनुसार नीति, कार्यविधि र कार्यान्वयनको नियमित आवधिक समीक्षा, अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ।	सङ्घीय नीति अनुसार नीति, कार्यविधि र कार्यान्वयनको नियमित आवधिक समीक्षा, अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
७.१.२ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा नीति र योजना निर्माण स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा आउने सूचनाको विश्लेषण र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रमाणका आधारमा गरिनेछ ।	नीति र योजना निर्माण IHIMS प्रणालीमा आउने सूचनाको विश्लेषण र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रमाणका आधारमा गर्ने ।	नीति र योजना निर्माण IHIMS प्रणालीमा आउने सूचनाको विश्लेषण राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रमाणका आधारमा गर्ने ।	नीति र योजना निर्माण IHIMS प्रणालीमा आउने सूचनाको विश्लेषण राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रमाणका आधारमा गर्ने ।
७.१.३ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्य प्रणालीको कार्यान्वयन र सञ्चालनमा सशक्त भूमिकाका लागि नेतृत्व तहका कर्मचारीको अधिकार, कर्तव्य र तोकिएको नतिजाको करारनामा लागु गरिनेछ ।	नेतृत्व तहका कर्मचारीले गर्नु पर्ने करारनामाको ढाँचा तयार, कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।	नेतृत्व तहका कर्मचारीले गर्नु पर्ने करारनामाको ढाँचा तयार, कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।	कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।
७.१.४ विभिन्न विधाका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूले गर्नुपर्ने नैतिक आचरण (code of conduct) पालनको सुनिश्चितता गरिने छ ।	स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूको नैतिक आचरणको अनुगमन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूको नैतिक आचरणको अनुगमन गर्ने ।	स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूको नैतिक आचरणको अनुगमन गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
७.१.५ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा विखण्डन र दोहोरोपन न्यूनीकरण, संयुक्त लक्ष्य र रणनीति तय, स्रोत र साधनको पहिचान, सेवाप्रदायक र कार्यक्रम प्रशासकहरूको भूमिका र जिम्मेवारीलाई स्पष्ट रूपमा परिभाषित, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा रिपोर्टिङ संयन्त्रको विकास सम्बन्धित सरोकारवालासँगको समन्वयमा गरिनेछ ।	बजेट, लक्ष्य र रणनीति तय, स्रोत र साधनको पहिचान, सेवाप्रदायक र कार्यक्रम प्रशासकहरूको भूमिका र जिम्मेवारीलाई स्पष्ट रूपमा परिभाषित, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा रिपोर्टिङ संयन्त्रको विकास, कार्यान्वयन, समन्वय, र सहजीकरण गर्ने ।	बजेट, लक्ष्य र रणनीति तय, स्रोत र साधनको पहिचान, सेवाप्रदायक र कार्यक्रम प्रशासकहरूको भूमिका र जिम्मेवारीलाई स्पष्ट रूपमा परिभाषित, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा रिपोर्टिङ संयन्त्रको विकास, कार्यान्वयन गर्ने ।	बजेट, लक्ष्य र रणनीति तय, स्रोत र साधनको पहिचान, सेवाप्रदायक र कार्यक्रम प्रशासकहरूको भूमिका र जिम्मेवारीलाई स्पष्ट रूपमा परिभाषित, अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा रिपोर्टिङ संयन्त्रको विकास, कार्यान्वयन गर्ने ।
७.१.६ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा निर्माण हुने स्वास्थ्य नीति, योजना र लगानी पारस्परिक समन्वयका आधारमा गरिनेछ ।	राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसार नीति, योजना र प्रबन्ध लगानी, समन्वय, अनुगमन, निर्देशन दिने ।	केन्द्रिय नीति अनुसार प्रदेशको आवश्यकतालाई विचार गरी नीति, योजना र प्रबन्ध लगानी, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	केन्द्रिय नीति अनुसार स्थानीय तहको आवश्यकतालाई विचार गरी नीति, योजना र प्रबन्ध लगानी, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।
७.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारद्वारा स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरूको बजेट तथा योजनामा जनसहभागिता वृद्धि गरिनेछ ।	स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरूको बजेट तथा योजनामा जनसहभागिताका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने ।	स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरूको बजेट तथा योजनामा जनसहभागिताका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने ।	स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरूको बजेट तथा योजनामा जनसहभागिता र कार्यान्वयन गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
७.१.८ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा नीतिमा आधारित बजेट योजना, लक्ष्य-केन्द्रित बजेट कार्यान्वयन, लेखा-परीक्षण र बजेट, सार्वजनिक लेखापरीक्षण, सामाजिक लेखापरीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, खर्च र परिणामको विवरण तयार, व्यावसायिक तथा स्वतन्त्र निकायहरू (संसद, व्यावसायिक सङ्घ, निरीक्षण संस्थाहरू) बाट स्वास्थ्य लगानीको नतिजाको नियमित समीक्षा गराई सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापनमा (PFM) सुधार गरिनेछ ।	आवश्यक निर्देशिका, कार्यविधि तयार, अद्यावधिक, कार्यान्वयन, समन्वय, सहजीकरण गर्ने ।	कार्यान्वयन, समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।	कार्यान्वयन, समन्वय गर्ने ।
७.१.९ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारद्वारा स्पष्ट लक्ष्यहरू र नतिजाहरू निश्चित गरी सो-अनुसार कार्य सम्पादन भए नभएको यकिन गर्न सार्वजनिक र निजी क्षेत्रका सेवाप्रदायकहरूको नियमित नियमन, सुपरिवेक्षण र अनुगमन गरिनेछ ।	लक्ष्य तथा सूचक निर्धारण, नियमनका लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका, अनुगमन गर्ने ।	लक्ष्य तथा सूचक निर्धारण, नियमनका लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका, अनुगमन गर्ने ।	लक्ष्य तथा सूचक अनुसार कार्य-सम्पादन, अनुगमन गर्ने ।
७.१.१० सङ्घीय सरकारद्वारा उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ बमोजिम स्वास्थ्य सेवा उपभोक्ता, उपभोक्ताको अधिकार, दायित्व परिभाषित र उपभोक्ताको हितलाई संरक्षण गर्ने गरी सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक वातावरणको व्यवस्था गरिनेछ ।	कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	कार्यान्वयन, निर्देशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।

अनुसूची- ६

दफा ८ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित
गुणस्तरीय सेवाका लागि अनुगमन र मूल्याङ्कनको कार्यान्वयनको कार्यविधि र कार्ययोजना

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
८.१.१ स्वास्थ्य सेवाको तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन शाखा (IHIMS) सँगको समन्वयमा राष्ट्रिय डाटा सेटहरूसँग सेवा डाटा सङ्कलन लिङ्ग गर्ने एकीकृत मानकीकृत फाराम र सूचक विकास गरिनेछ ।	आवश्यक software को विकास, कार्यान्वयन गर्ने ।	समन्वय, सहजीकरण, कार्यान्वयन गर्ने ।	समन्वय, कार्यान्वयन गर्ने ।
८.१.२ आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूको कार्यसम्पादन र दिगोपनको मूल्याङ्कन गर्नका लागि एक मानकीकृत tool विकास गरी अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया र प्रभाव सूचक व्यवस्थित र संरचित बनाइनेछ ।	मानकीकृत tool विकास तथा अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।	अनुगमन र मूल्याङ्कन, समन्वय, सहजीकरण गर्ने ।	अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।
८.१.३ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरूद्वारा स्वास्थ्य सेवाहरूको गुणस्तर सुधार, समस्याहरूको अनुसन्धान र समाधान गर्न फोकल व्यक्ति, शाखाप्रमुख, महाशाखा प्रमुख, विशेष विशेषज्ञहरूको समिति गठन गरी अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया सबल गरिनेछ ।	गुणस्तर सुधार, समस्याहरूको अनुसन्धान र समाधान गर्न जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने, कार्यान्वयन, अनुगमन, निरीक्षण गर्ने ।	गुणस्तर सुधार, समस्याहरूको अनुसन्धान र समाधान गर्न जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने, कार्यान्वयन, अनुगमन, निरीक्षण गर्ने ।	कार्यान्वयन, अनुगमन, निरीक्षण गर्ने ।
८.१.४ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरूद्वारा स्वास्थ्य सेवा अनुगमन र मूल्याङ्कन लाई कम खर्चिलो बनाउन सीप मिश्रण तथा soft skills को प्रबन्ध गरिनेछ ।	एकीकृत अनुगमन चेकलिस्ट तयार, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।	कार्यान्वयन, अनुगमन, सहजीकरण गर्ने ।	कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।

कार्यविधि	सङ्घ	प्रदेश	स्थानीय तह
८.१.५ नियमित रूपमा तथ्याङ्क प्राप्त, सोको विश्लेषण र नियमित सेवा प्रवाहमा सहजता तथा गुणस्तरीयताका लागि कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।	बजेट, tool को अद्यावधिक, तथ्याङ्क प्राप्तिका लागि tool अनुसार विवरण भर्ने तालिम, विश्लेषण क्षमता विकास, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।	तथ्याङ्क प्राप्तिका लागि tool अनुसार विवरण भर्ने तालिम, विश्लेषण क्षमता विकास, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।	तथ्याङ्क प्राप्तिका लागि tool अनुसार विवरण भर्ने तालिम, विश्लेषण क्षमता विकास, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।
८.१.६ सूचना तथा प्रमाणको प्रयोग गर्दै सबै तहका सरकार हरूद्वारा समन्वयात्मक रूपमा स्वास्थ्य संस्था, सेवाप्रदायक र स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी यथार्थ विवरण आवधिक रूपमा प्रकाशन गरिनेछ ।	सेवा प्रवाहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, आवधिक विवरण प्रकाशन, समन्वय, निर्देशन, अनुगमन गर्ने ।	सेवा प्रवाहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, आवधिक विवरण प्रकाशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।	सेवा प्रवाहको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, आवधिक विवरण प्रकाशन, समन्वय, अनुगमन गर्ने ।
८.१.७ सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहका सरकारहरूद्वारा अनुगमनको सान्दर्भिक नतिजाको जानकारी सम्बन्धित सरोकारवाला लाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।	अनुगमनको पृष्ठपोषण सम्बन्धित संस्थालाई दिने पद्धतिको विकास, निर्देशन, समन्वय, कार्यान्वयन गर्ने ।	अनुगमनको पृष्ठपोषण सम्बन्धित संस्थालाई दिने पद्धतिको विकास, निर्देशन, समन्वय, कार्यान्वयन गर्ने ।	समन्वय, कार्यान्वयन गर्ने ।

